

METODOLOGIE DE IDENTIFICARE ȘI MONITORIZARE A COPIILOR CU RISC DE ABANDON ȘCOLAR

realizată în cadrul proiectului

**Inițiativa „NOROC în educație”
(Inițiativa NORvegiano-ROMână pentru Calitate în Educație)**

Metodologia reprezintă un document de lucru intern în cadrul proiectului și nu este destinată în acest moment pentru distribuire în afara acestuia.

Pe parcursul aplicării ei în cadrul unităților de învățământ incluse în proiect, echipa de proiect va realiza adaptări / modificări conform nevoilor, iar până la finalul proiectului va fi inclusă într-un ghid de intervenție integrată pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și pentru lucrul cu copiii cu CES.

CUPRINS

CAPITOLUL I. Repere generale, realități și delimitări conceptuale privind abandonul școlar.

CAPITOLUL II. Strategii și acțiuni privind prevenirea și reducerea abandonului școlar. Cadrul specific asigurat de proiect.

CAPITOLUL III. Proceduri și instrumente pentru identificarea și monitorizarea copiilor cu risc de abandon școlar.

CAPITOLUL IV. Concluzii și recomandări.

Anexe.

Referințe bibliografice.

CAPITOLUL I. REPERE GENERALE, REALITĂȚI ȘI DELIMITĂRI CONCEPTUALE PRIVIND ABANDONUL ȘCOLAR.

Problematica abandonului școlar nu este una nouă. De-a lungul timpului și mai ales în ultimii ani, au fost realizate multiple cercetări axate pe identificarea cauzelor și a contextelor care determină abandonul școlar, precum și pe identificarea celor mai eficiente modalități de prevenire și de combatere a abandonului școlar, care să asigure o abordare integrată a cauzelor, factorilor favorizanți și a părților interesate.

Chiar dacă în ultimii ani s-au făcut eforturi intense prin intermediul unor programe naționale sau proiecte derulate de organizații neguvernamentale, există încă discrepanțe mari între mediile rural/urban privind infrastructura școlară, condițiile de învățare și serviciile de medicină sau consiliere școlară, resursele umane, accesul la servicii de suport pentru copii.

Apartenența la mediul rural, ca factor de risc educațional, este menționată în diverse studii și documente de politici educaționale.

În *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România*, este menționat faptul că fenomenul de părăsire timpurie a școlii este mai amplu în mediul rural și în rândul unor grupuri aflate în situație de risc, din care fac parte elevii romi și alte minorități de elevi care au repetat cel puțin un an sau care au abandonat școala, tinerii din comunități rurale și cei proveniți din familii cu venituri modeste (*Guvernul României, 2015*).

Conform unui studiu național realizat în 2017, fenomenul de abandon școlar în **mediul rural** este prezent în **40%** din unitățile de învățământ, iar una din patru persoane din mediul rural cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 ani, a părăsit școala prea devreme (*Fundația World Vision România, 2017*).

Un raport al Fundației World Vision România din 2020 arată că rata abandonului școlar este **cu 25% mai mare în mediul rural** față de mediul urban, dovedit fiind faptul că această realitate este influențată de rata mare de sărăcie persistentă în rândul copiilor, de un nivel mai scăzut de educație și de implicare al părinților din mediul rural, dublat de efectele migrației, distanța mare față de școală și problema transportului, numărul mare de profesori suplinitori (*Fundația World Vision România, 2020*).

O realitate demonstrată este și faptul că centralizarea învățământului liceal în mediul urban, contribuie la abandonul școlar, date fiind dificultățile ce țin de accesul elevilor din mediul rural la acest nivel de învățământ, prin prisma implicațiilor legate de navetă, cazare, integrare.

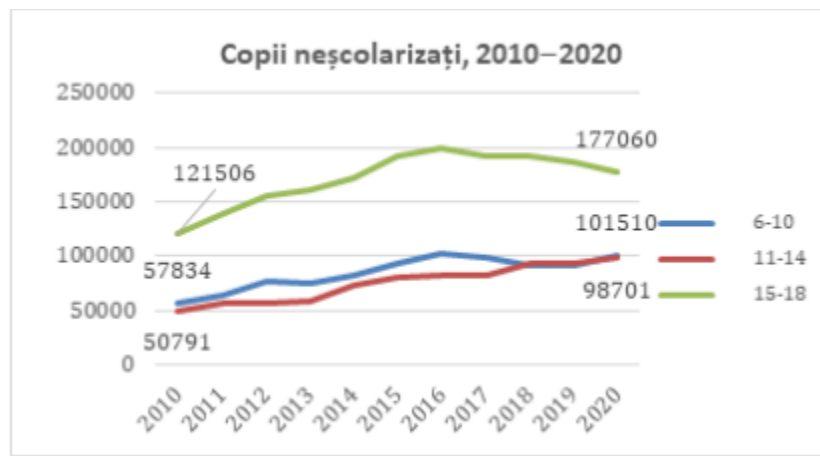
Raportul privind starea învățământului preuniversitar din România 2020-2021, precizează faptul că la nivelul anului școlar 2019/2020, au abandonat școala 1,3% dintre elevii de nivel primar și gimnazial, cele mai mari rate ale abandonului școlar fiind înregistrate în mediul rural, la nivelul elevilor din clasele pregătitoare și din clasa a V-a (<https://www.edu.ro/rapoarte-publice-periodice>).

Conform Institutului Național de Statistică, în anul școlar 2020-2021, rata abandonului școlar era de 1,3 % în învățământul primar, 1,0% în învățământul gimnazial și 1,7% în învățământul liceal și profesional (INS, iunie 2022).

Un Raport al Băncii Mondiale din anul 2021, ne arată cifre și evoluții îngrijorătoare privind numărului de copii aflați în afara sistemului de învățământ, așa cum se vede în tabelele de mai jos (*Banca Mondială, 2021*).

Copii neșcolarizați	2010	2020	2010, % din populația rezidentă	2019, % din populația rezidentă	2020, % din populația rezidentă
Copii de 6–10 ani	57.834	101.510	5%	9%	10%
Copii de 11–14 ani	50.791	98.701	6%	11%	12%
Total	108.625	200.211	5%	10%	11%

Sursa: Calculele efectuate de echipa BM pe baza informațiilor oferite de Institutul Național de Statistică, 2021

O privire sumară asupra acestor date, ne arată că valorile privind copiii neșcolarizați au crescut semnificativ în ultimii 10 ani (s-a dublat numărul copiilor cu vârste între 6-14 ani din afara sistemului de învățământ), o tendință crescătoare menținându-se și între anii 2019-2020 (în contextul unui declin demografic continuu).

În anul 2022, un studiu realizat de Fundația World Vision România referitor la bunăstarea copiilor din mediul rural, ne arată următoarele situații care impun reflecții intense și intervenții integrate (Fundația World Vision România, 2022):

- Unul din zece copii de la sate, nu frecventează nicio instituție de învățământ;
- Doi din zece copii spun că familia le asigură doar uneori sau nu le asigură niciodată suficientă mâncare;
- Doi din zece copii spun că violența este prezentă în școala lor mult sau foarte mult;
- 24% dintre copii spun că nimeni nu îi ajută atunci când nu se descurcă la teme;
- Un sfert dintre copii spun că elevii din familiile sărace sunt discriminați mult sau foarte mult;
- Patru din 10 copii nu participă la nicio activitate extrașcolară, iar 88% dintre copiii de școală primară și 73 % dintre copiii de gimnaziu nu au mers niciodată în tabără;
- Doar 24% dintre copii declară că familia le este alături atunci când au nevoie de ajutor;
- Doar 23% dintre copii declară că familia le oferă suficientă mâncare;
- 28% dintre copii declară că familia le cumpără tot ce au nevoie (haine, încălțăminte, rechizite, cărți) doar uneori sau niciodată;
- 31% dintre copii declară că se simt puternici și sănătoși doar uneori sau niciodată;
- 14% dintre adolescenți se duc frecvent sau întotdeauna la culcare nemâncăți;
- 37 % dintre adolescenți lipsesc de la școală uneori sau întotdeauna pentru că trebuie să lucreze în gospodărie;
- 46% dintre adolescenți acuză oboseală din cauza faptului că muncesc;
- 37% dintre adolescenți declară că acasă există o persoană care îi susține la școală sau îi ajută la teme;
- Doar 35% dintre adolescenți, au suficiente cărți și rechizite pentru școală;
- 47% dintre adolescenții din mediul rural declară că niciodată sau doar uneori le place la școală;
- 34% dintre minori au încercat alcoolul și 43% dintre aceștia consumă alcool cel puțin o dată pe lună.

Analiza realizată la începutul anului 2022 de Fundația Terre des hommes în cadrul proiectului **Inițiativa „NOROC în educație” (Inițiativa NORvegiano-ROMână pentru Calitate în Educație)**, în cadrul unităților de învățământ implicate în proiect (din județele Olt, Dolj, Gorj, Bacău, Vâlcea), a scos de asemenea în evidență o serie de aspecte ce caracterizează problematica abandonului școlar în zonele respective și provocările existente în sistem:

- Calitatea procesului de învățare este afectată de lipsa resurselor materiale, atât din perspectiva infrastructurii și a resurselor deținute de școală, precum și a resurselor de care dispun familiile elevilor;
- Există prevederi legislative care, deși par legitime, ar trebui revizuite întrucât generează practici care facilitează trecerea elevilor dintr-o clasă în alta fără a deține toate competențele necesare nivelului respectiv;
- Lucrul cu clase comasate/clase simultane este o provocare pentru cadrele didactice, și necesită eforturi suplimentare atât din partea cadrelor didactice precum și a elevilor;
- Lipsa cunoștințelor și abilităților pe care ar trebui să le aibă elevii din anii precedenți, poate duce la analfabetism și poate crea o rută către abandonul școlar;
- Elevii au nevoie de mai multă stimulare și motivare în cadrul școlii, și de mult mai mult suport din partea familiei;
- Problematika legată de munca părinților în altă țară, modelele parentale, relațiile și climatul în cadrul școlii, sunt factori care influențează definitiv elevii din punct de vedere socio-emoțional, implicând integrarea și menținerea lor în sistemul educativ;
- Colaborarea între elev-școală-familie-comunitate trebuie consolidată, pentru a oferi elevilor un cadru suportiv indiferent de dificultățile cu care se confruntă și pentru a preveni situațiile generatoare de abandon școlar.

Toate aceste aspecte care țin de viața școlilor, a copiilor și a tinerilor din mediul rural, sunt repere ale unei realități care evidențiază o serie de cauze și factori favorizanți ai abandonului școlar, oferind informații relevante referitoare la fenomenul de părăsire timpurie a școlii, și constituind totodată, suficiente argumente pentru intensificarea eforturilor tuturor factorilor interesați în direcția asigurării unor mecanisme coerente și eficiente de prevenire și de combatere a abandonului școlar.

Există o terminologie diversă privind abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii, astfel încât unele delimitări conceptuale sunt utile în acest context.

La nivelul Uniunii Europene, **părăsirea timpurie a școlii (PTS)** este un indicator care se referă la procentul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18-24 de ani, care au finalizat cel mult nivelul secundar inferior (respectiv clasa a VIII-a), și care nu mai urmează nicio altă formă de școlarizare sau de formare profesională.

Strategia pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii în România, face referire la tinerii care părăsesc prematur sistemul de educație ca fiind cei cu vârsta cuprinsă între 18-24 de ani *“care au finalizat doar învățământul preșcolar, primar, secundar inferior sau nu mai mult de doi ani din ciclul secundar superior (ISCED - Clasificarea Internațională Standard a Educației) și acei tineri care au finalizat un sistem de educație prevocațională și vocațională, care nu le-a permis obținerea unui Certificat de Capacitate”* (<https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Anexe%20Strategie%20PTS.pdf>).

Abandonul școlar este definit de specialiștii din domeniul socio-psiho-pedagogiei, ca fiind o *“conduită de evaziune definitivă ce constă în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii actului de studii început”* (<https://edict.ro/abandonul-scolar-cauze-si-modalitati-de-prevenire/>).

În România, Ministerul Educației calculează și utilizează **rata abandonului școlar**, pe baza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică (INS), aceasta reprezentând diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel aflat în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată în raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar.

Indiferent de perspectiva din care privim abandonul școlar (ca fenomen, ca indicator sau ca o conduită individuală), el rămâne unul dintre cele mai relevante repere cu privire la rezultatele actului de învățământ, la calitatea viitoare a capitalului uman, precum și cu privire la anumite aspecte ale vieții sociale și economice.

Abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii, pot fi privite ca fenomene complexe și grave prin consecințele lor la nivel individual și social: nivel de educație scăzut, șomaj, sărăcie, excluziune socială, inegalități sociale și dezavantaje generaționale, costuri publice și sociale crescute, compromiterea perspectivelor de creștere economică, de coeziune socială și de competitivitate. Procesul de inovare și creștere în general, este afectat de abandonul școlar, fiind bazat pe forță de muncă competentă în toate sectoarele economiei, nu doar în sectoarele de înaltă tehnologie.

Toate acestea trebuie să facă din preocuparea pentru prevenirea și diminuarea abandonului școlar o prioritate a sistemului de educație, cu atât mai mult cu cât contextul socio-economic, cultural, profesional, devine din ce în ce mai provocator.

Ca fenomene dinamice și multidimensionale, abandonul școlar și părăsirea timpurie a școlii, sunt până la urmă produsul unei multitudini de factori combinați, ce țin de aria personală, economică, socială, educațională și familială.

Data fiind cauzalitatea extrem de diversificată, este necesar ca abordarea acestor fenomene să fie realizată integrat, implicând alături de școală pe toți ceilalți actori relevanți, corelând politicile educaționale cu demersuri în aria socială, a asigurării sănătății copiilor și familiei, a politicilor de ocupare a forței de muncă.

Toți actorii din mediul școlar și din proximitatea acestuia (personalul didactic și nedidactic, elevii, părinții, familiile extinse), precum și persoanele relevante din sistemul social, al asigurării sănătății, al pieței muncii, pot avea un rol esențial în prevenirea abandonului școlar și în reducerea decalajelor în educație.

Responsabilitatea este comună și trebuie asumată prin acțiuni coerente și colaborative, care să vizeze toate palierele vieții școlare și toți factorii interesați.

CAPITOLUL II. STRATEGII ȘI ACȚIUNI PRIVIND PREVENIREA ȘI REDUCEREA ABANDONULUI ȘCOLAR. CADRUL SPECIFIC ASIGURAT DE PROIECT.

Complexitatea fenomenului de abandon școlar ridică o serie de provocări, nu doar la nivel național ci și la nivel european, în special în contextul evoluției unor fenomene precum migrația, evoluțiile pe piața forței de muncă, inflația, pandemia. Abandonul școlar, părăsirea timpurie a școlii, accesul egal la educație rămân în continuare pe agenda statelor membre UE, implicit a României, ca direcții de intervenție prioritare.

Preocupările factorilor politici și ale specialiștilor din domeniu privind prevenirea și reducerea abandonului școlar, s-au intensificat în ultimii ani, în toate țările din Uniunea Europeană, implicit și în România. Diversele proiecte derulate la nivelul fiecăre țări și prin cooperare la nivel european, au oferit decidenților și practicienilor o varietate de resurse și exemple concrete de acțiuni pentru a preveni abandonul școlar și pentru a crește performanțele școlare.

Una dintre recomandările importante ale Consiliului European, este cea referitoare la identificarea de către statele membre, a principalilor factori care conduc la părăsirea timpurie a școlii precum și la monitorizarea caracteristicilor acestui fenomen la nivel național regional și local, facilitând astfel obținerea unei baze realiste pentru elaborarea de politici eficiente și adaptate în domeniu. Relevantă este și recomandarea referitoare la adoptarea de strategii pentru combaterea abandonului școlar care să ia în calcul implicarea tuturor părților interesate și care să asigure totodată, participarea efectivă a grupurilor cele mai expuse părăsirii școlii.

În România, demersurile factorilor decidenți și ale specialiștilor din sistemul de educație privind prevenirea și reducerea abandonului școlar s-au concretizat în diverse strategii, programe și proiecte, fiecare încercând să abordeze problematica abandonului școlar din perspective cât mai variate și coerente, care să asigure complementaritatea demersurilor de cercetare cu cele de pilotare, monitorizare, intervenție, evaluare.

În *Programul Național de Reformă 2022* sunt menționate între direcțiile de acțiune destinate educației: consolidarea unei abordări incluzive prin sprijinirea elevilor și a grupurilor dezavantajate din mediul rural, sprijinirea unităților de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar, prevenirea și combaterea părăsirii timpurii a școlii (<http://www.mae.ro/node/47937>).

Relevant pentru România este **Programul național pentru reducerea abandonului școlar** (aprobat prin Hotărârea nr. 1309/2021 și derulat în cadrul Planului național de redresare și reziliență al României), una dintre țintele stabilite pentru perioada 2021-2026 fiind reducerea abandonului școlar în minimum 25% dintre unitățile de învățământ participante la Program. În acest context, a fost realizat și aprobat **Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație (MATE)**, acesta descriind un cadru instituțional și procedural, inclusiv un set de instrumente, necesare pentru identificarea riscului de abandon, precum și o serie de măsuri (de prevenire, intervenție, compensare) menite să contribuie la avertizarea timpurie și la reducerea riscului de abandon școlar.

Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027, menționează faptul că discrepanțele între copiii rome și cei ai populației majoritare se mențin încă la un nivel ridicat privind participarea și performanța școlară, abandonul școlar și discriminarea. În acest context, pentru domeniul ce vizează educația, *Strategia* include în direcțiile sale de acțiune: creșterea gradului de cuprindere în sistemul educațional formal a copiilor de etnie romă, reducerea abandonului școlar în rândul acestora, precum și crearea unui mediu școlar incluziv care să faciliteze dezvoltarea stimei de sine în rândul elevilor de etnie romă.

Ministerul Educației a asigurat și asigură implementarea unor programe și proiecte care să contribuie la reducerea decalajelor în educație, la asigurarea de șanse egale privind accesul și participarea la un învățământ incluziv și de calitate, la prevenirea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii. Între acestea, sunt de menționate:

- Programul Național de activități remediale pentru elevi (OG nr. 6/03.02.2021);
- Programul pentru școli al României în perioada 2017-2023, prin care se asigură alocarea unor alimente de bază elevilor din învățământul primar și gimnazial;
- Programul guvernamental național “*Rechizite școlare*”;
- Programul *Burse școlare*;
- Programul *EURO 200*;
- Programul *Masa caldă*;
- Programul *Transport gratuit al elevilor*;
- Programul *Bani de liceu și Bursa profesională*;
- Sprijin material pentru copiii cu cerințe educaționale speciale (CES);
- Alocarea de locuri distincte pentru copiii cu CES la admiterea în liceu;
- Programul *Școală după școală (ȘDS)*;
- Programul *A doua șansă*;
- Mecanismul de prevenire și combatere a segregării școlare;
- Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație - MATE;
- Programul “*Profesori motivați în școli defavorizate*”;
- Proiectul CRED – *Curriculum Relevant Educație Deschisă pentru toți*.

Proiectul **Inițiativa „NOROC în educație” (Inițiativa NORvegiano-ROMână pentru Calitate în Educație)**, derulat de Fundația Terre des hommes în parteneriat cu ASCHFR Filiala Vâlcea și FAFO (The Fafo Institute for Labour and Social Research) din Norvegia, în perioada 2021 - 2023, se alătură celorlalte inițiative ale autorităților și ONG-urilor din România, privind prevenirea și combaterea abandonului școlar, propunând intervenții care să conducă la scăderea riscului de abandon școlar în cazul copiilor din grupuri defavorizate din mediul rural și mic urban din cinci județe: Olt, Dolj, Gorj, Bacău, Vâlcea.

Ca **obiectiv general**, proiectul vizează asigurarea accesului la educație echitabilă și de calitate, prin sprijinirea și implementare unor măsuri de prevenire a abandonului școlar și de creștere a ratei de tranziție de la educația primară la cea gimnazială și de la cea gimnazială la cea liceală, pentru 650 copii aflați în risc de abandon școlar și pentru 180 de copii cu CES.

Ca **obiective specifice**, proiectul prevede:

1. Creșterea capacității cadrelor didactice de a asigura servicii de educație de calitate pentru copii și tineri aflați în situație de risc de abandon școlar și copii cu CES în 20 de școli din 5 județe din România;
2. Scăderea riscului de abandon timpuriu al școlii în ceea ce privește minim 650 de copii aflați în situație de risc din cele cinci județe;
3. Creșterea ratei de tranziție de la învățământul primar la cel gimnazial și de la învățământul gimnazial la cel liceal și profesional cu 1%, în școlile implicate în proiect;
4. Sprijinirea a 180 copii cu CES în procesul educațional, în cele 20 de școli implicate în proiect.

Rețeaua unităților de învățământ implicate în proiect este prezentată în **Anexa 1**.

Este important ca unitățile de învățământ să adopte o atitudine pro-activă pentru abordarea fenomenelor de abandon școlar și părăsire timpurie a școlii, plecând de la faptul că fiecare unitate de învățământ trebuie să pună în practică un sistem de identificare a elevilor în situație de risc și a factorilor specifici de la nivel local care generează aceste situații, precum și să monitorizeze evoluția acestor elevi propunând măsuri corective atunci și acolo unde este cazul.

Prezenta metodologie are ca **obiective**:

1. Identificarea copiilor în risc de abandon școlar din unitățile de învățământ implicate în proiect, pentru identificarea/analiza factorilor de risc și asigurarea intervenției timpurii.
2. Monitorizarea copiilor în risc de abandon școlar din unitățile de învățământ implicate în proiect, pentru adaptarea intervențiilor și prevenirea eșecului școlar.

Metodologia este realizată în urma consultării unor repere legislative și metodologice actuale din sistemul de educație, a unor inițiative implementate în anii anteriori de diverse organizații neguvernamentale și de structuri din sistemul de educație, precum și ținând cont de rezultatele și modelele de lucru propuse în diverse proiecte destinate prevenirii și/sau reducerii abandonului școlar și părăsirii timpurii a școlii, implementate la nivel european, național, sau local.

Metodologia propune acțiuni și instrumente de lucru care să faciliteze identificarea precoce a situațiilor cu risc de abandon școlar, precum și monitorizarea atentă a situațiilor în care există factori favorizanți ai abandonului școlar în același timp cu monitorizarea progresului elevilor implicați în activitățile proiectului.

Unitățile de învățământ implicate în proiect, sunt invitate să aplice procedurile și instrumentele propuse, și să ofere echipei de proiect feedback cu privire la eventuale nevoi de modificare sau adaptare. În funcție de particularitățile fiecărei unități de învățământ și de realitatea socio-economică și culturală din zona respectivă, pot fi propuse completări și adaptări care să eficientizeze activitatea de identificare și monitorizare a copiilor în risc de abandon școlar.

Este relevant și recomandăm ca **toți actorii din sistemul de educație, diriginți, cadre didactice, personal auxiliar, consilieri școlari, mediatori școlari, să fie parte din sistemul de identificare și de avertizare cu privire la riscul de abandon școlar**, astfel încât să fie realizate **intervenții timpurii**, să crească șansele de a **preveni abandonul** și de a oferi elevilor suportul necesar pentru **asigurarea succesului școlar**.

CAPITOLUL III. PROCEDURI ȘI INSTRUMENTE PENTRU IDENTIFICAREA ȘI MONITORIZAREA COPIILOR CU RISC DE ABANDON ȘCOLAR.

A. Proceduri și instrumente pentru IDENTIFICAREA copiilor cu risc de abandon școlar și pentru includerea lor în proiect

În sistemul educațional din România precum și la nivel european, există diverse modele de lucru, proceduri și instrumente dezvoltate pentru identificarea și pentru monitorizarea copiilor în risc de abandon școlar și/sau de părăsire timpurie a școlii, fiecare dintre ele incluzând informații și sugestii de intervenție valoroase pentru scopul vizat.

Proiectul **Inițiativa „NOROC în educație” (Inițiativa NORvegiano-ROMână pentru Calitate în Educație)** nu are pretenția unui proiect exhaustiv, întrucât obiectivele sale de intervenție în județele și în unitățile de învățământ implicate, vizează un grup țintă specific, în care nu au fost incluși copiii peste 16 ani în risc de abandon și nici tinerii aflați în risc de părăsire timpurie a școlii.

Astfel, prima secțiune a acestui capitol include procedurile de lucru și instrumentele propuse de echipa proiectului pentru identificarea copiilor în risc de abandon școlar, ținând cont de grupurile țintă și de criteriile de selecție precizate în proiect.

A doua secțiune a acestui capitol include procedurile de lucru și instrumentele propuse pentru monitorizarea copiilor în risc de abandon școlar, ținând cont de tipurile de intervenții și de activități stabilite în proiect, corelat cu obiectivele vizate.

Etape de lucru pentru identificarea copiilor în risc de abandon școlar, în unitățile de învățământ incluse în proiect:

1. Consultarea *criteriilor de selecție* privind copiii în risc de abandon școlar, care pot fi incluși în proiect.
2. Consultarea *Anexei 2- Lista generală a cauzelor și factorilor de risc privind abandonul școlar.*
3. Completarea *Anexei 3: Fișa de observare - Indicatori/factori de risc privind abandonul școlar* – în format electronic de tip bază de date.
4. Evaluarea individuală a copilului: Completarea *Anexei 4 - Fișa de evaluare individuală a copilului* - în format electronic.

Identificarea copiilor cu risc de abandon școlar și includerea lor în proiect, vor fi realizate conform etapelor de lucru și a instrumentelor precizate în metodologie, de cadrele didactice angajate în proiect, cu sprijinul și supervizarea persoanei de contact desemnată în cadrul fiecărei unități de învățământ. Echipa de proiect va oferi suport pentru asigurarea completării corecte a documentelor.

Etapa 1. Consultarea criteriilor de selecție privind copiii cu risc de abandon școlar, pentru a fi incluși în proiect

Abandonul școlar este un fenomen care poate să apară oricând pe parcursul școlarizării, la nivelul învățământului primar, gimnazial sau liceal, iar așa cum am văzut din definiția indicatorului de PTȘ (părăsire timpurie a școlii), este relevantă și categoria tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18-24 de ani, care au finalizat cel mult nivelul secundar inferior și care nu mai urmează nicio altă formă de școlarizare sau de formare profesională.

Proiectul Inițiativa „NOROC în educație”, nu se adresează tuturor acestor categorii de copii și tineri, punând accent pe intervențiile destinate elevilor cu vârste între 6-16 ani, și neavând, așa cum a fost precizat, pretenția unui proiect exhaustiv.

Grupul țintă vizat de proiect este compus din **copii cu vârste între 6-16 ani**, care **frecventează ciclul primar sau gimnazial** în unitățile de învățământ implicate în proiect, **aflați în risc de abandon școlar**, sau **care au abandonat școala în anul anterior începerii proiectului** (respectiv 2021).

Cel de-al doilea **grup țintă** vizat de proiect îl reprezintă copiii cu vârste între 6 și 16 ani, cu diverse CES. Acest grup țintă este abordat diferențiat în cadrul proiectului, chiar dacă există risc de abandon școlar. **Pentru această categorie de grup țintă, va fi consultată și aplicată Metodologia de identificare și remediere a unor dificultăți de învățare pentru copiii cu CES** elaborată în cadrul proiectului.

Fiecare dintre copiii implicați în activitățile proiectului va fi raportat o singură dată, fie la categoria de grup țintă “copii în risc de abandon școlar” fie la categoria de grup țintă “copii cu CES”.

Principalele **criterii de selecție** a copiilor pentru a beneficia de activitățile prevăzute în proiect vizează:

- apartenența la unul sau mai multe din grupurile dezavantajate prevăzute în proiect (copii de etnie roma, copii din familii sărace și cu capital educațional scăzut, copii ai căror părinți se află în străinătate sau din familii monoparentale, copii cu CES);
- rezultatele școlare (în special în cazurile în care s-a înregistrat o scădere drastică a notelor);
- numărul de absențe crescut;
- acordul părinților / tutorilor legali pentru participarea în proiect.

Criteriile de selecție menționate vor fi corelate cu informațiile prezentate în *Anexa 3 - Fișa de observare privind indicatorii/factorii de risc ai abandonului școlar*.

Etapă 2. Consultarea Anexei 2 - Lista generală a cauzelor și factorilor de risc privind abandonul școlar

În diverse cercetări și studii realizate de-a lungul anilor, problematica referitoare la abandonul școlar este cel mai adesea corelată cu sărăcia, statutul socio-economic și nivelul de educație al părinților, mediul familial și modelele oferite, apartenența la grupuri vulnerabile, diferențele de oportunități între mediul rural și cel urban, organizarea proceselor de învățământ, metodele și atitudinea cadrelor didactice, climatul educațional și relațiile cu colegii, personalitatea elevilor și performanța școlară, etc.

Având în vedere cauzalitatea diversă și foarte dinamică a abandonului școlar, este important ca semnele de avertizare timpurie să fie atent observate, analizate și abordate prin măsuri specifice.

Absenteismul, scăderea rezultatelor școlare, dezinteresul sau lipsa motivației, violența sau bullyingul, sunt semne vizibile în mediul școlar, care se adaugă factorilor favorizanți ce țin de familie, cultură, mediu școlar. Cu cât mai devreme sunt identificate și luate în calcul toate aceste posibile semne de avertizare și factori favorizanți, cu atât șansele de a preveni abandonul școlar sunt mai mari. Cu cât aceste semnale se cronicizează, se amplifică sau se diversifică, cu atât intervențiile pot deveni tardive, mult mai dificile, cu mai puțină eficiență și eficacitate.

Din aceste considerente, în Anexa 2 prezentăm o *listă generală a cauzelor/factorilor de risc privind abandonul școlar*, ea fiind utilă spre consultare tuturor cadrelor didactice din unitățile de învățământ implicate în proiect. Anexa 2 include cinci categorii de cauze/factori de risc privind abandonul școlar, asociate diverselor situații din viața copiilor.

Cauze/factori ce țin de personalitatea și starea de sănătate a elevului
Cauze/factori ce țin de participarea școlară a elevului și de experiențele și/sau performanțele sale în cadrul școlii
Cauze/factori ce țin de familie
Cauze/factori de țin de mediul școlar
Alte cauze/factori de risc

Invităm școlile participante la proiect, să includă în lista prezentată în Anexa 2, și alți posibili factori de risc pe care i-au identificat sau îi identifică la nivel local, în funcție de particularitățile comunității în care se află școala, astfel încât atenția și receptivitatea tuturor factorilor interesați să fie crescute, facilitând o abordare comprehensivă a abandonului școlar în fiecare unitate de învățământ.

Etapa 3. Completarea Anexei 3: Fișa de observare - Indicatori/factori de risc privind abandonul școlar

Pentru identificarea grupului țintă (copii cu vârste între 6-16 ani aflați în risc de abandon școlar, sau care au abandonat școala în anul 2021), cadrele didactice implicate în proiect cu sprijinul și supervizarea persoanei de contact desemnată în cadrul fiecărei unități de învățământ, vor completa *Anexa 3 – Fișa de observare privind indicatorii/factorii de risc*, cu suport din partea învățătorilor/diriginților/mediatorilor școlari, pe baza consultării cataloagelor/ situației școlare a elevilor, prin discuții cu colegii, familia (dacă este cazul).

Fișa de observare care include indicatorii/factorii de risc privind abandonul școlar este parțial inspirată din Ordinul 6000/2021 privind aprobarea Mecanismului de Avertizare Timpurie în Educație (MATE) și a Metodologiei de implementare și utilizare a modulului informatic MATE pentru prevenirea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii.

Data fiind obligativitatea precizată de Ordinul 6000/2021, pentru toate unitățile de învățământ de stat care au nivel de învățământ gimnazial, de a colecta date privind riscul de părăsire timpurie a școlii, prin intermediul modulului informatic MATE, echipa proiectului consideră necesară și relevantă raportarea parțială la *Fișa de observare MATE* prezentă în Ordin, precum și completarea și adaptarea acesteia la nevoile proiectului (extinzând categoriile indicatorilor/factorilor de risc și realizând adaptările necesare).

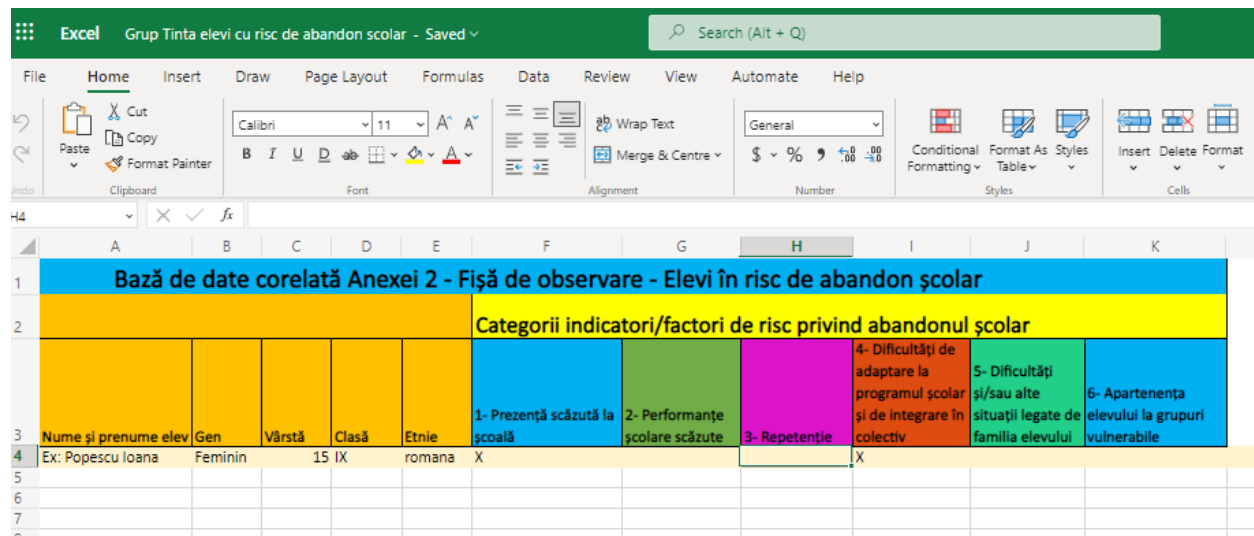
Astfel, ***Fișa de observare*** este un instrument de colectare a datelor care include șase categorii de indicatori/factori de risc privind abandonul școlar, cu referire la: **prezență/absenteism, performanța școlară, repetenție, dificultăți de adaptare/integrare, aspecte legate de familie, apartenența la grupuri vulnerabile.**

Prin raportare la *Anexa 2- Lista generală a factorilor de risc*, cadrele didactice vor urmări cu atenție și eventuala existență a altor factori de risc privind abandonul școlar, astfel încât intervențiile ulterioare și monitorizarea evoluției elevilor să fie realizate adecvat.

Așa cum s-a precizat anterior, identificarea timpurie a cât mai multor semne care avertizează asupra existenței riscului de abandon, poate orienta în mod adecvat planificarea intervențiilor și poate constitui o premisă a recuperării și succesului școlar. Alți factori de risc privind abandonul școlar, în afara celor șase categorii precizate, vor putea fi menționați în următoarea etapă de lucru referitoare la evaluarea individuală a copilului.

Fișa de observare privind indicatorii/factorii de risc, prezentată în **Anexa 3** ca exemplu, va fi pusă la dispoziția unităților de învățământ partenere **în format electronic**, sub forma unei **baze de date**, și va fi completată de cadrele didactice angajate în proiect cu suportul/supervizarea persoanei de contact pentru proiect, stabilită în fiecare unitate de învățământ.

Baza de date corelată Fișei de observare, va include o secțiune de instrucțiuni necesare pentru completare, și va arăta conform imaginii de mai jos

Bază de date corelată Anexei 2 - Fișă de observare - Elevi în risc de abandon școlar										
Categorii indicatori/factori de risc privind abandonul școlar										
Nume și prenume elev	Gen	Vârstă	Clasă	Etnie	1- Prezență scăzută la școală	2- Performanțe școlare scăzute	3- Repetenție	4- Dificultăți de adaptare la programul școlar și de integrare în colectiv	5- Dificultăți și/sau alte situații legate de familia elevului	6- Apartenența elevului la grupuri vulnerabile
Ex: Popescu Ioana	Feminin	15	IX	romana	X			X		

După stabilirea elevilor care pot fi incluși în grupul țintă al proiectului, este necesară **obținerea acordului părinților/tutorei legal** pentru participarea copiilor la activitățile proiectului.

Un model de acord va fi pus la dispoziția unităților de învățământ de echipa proiectului.

Nu pot fi incluși în grupul țintă, copiii ai căror părinți/tutori nu sunt de acord cu participarea acestora la activitățile proiectului.

Etapa 4. Evaluarea individuală a copilului - Anexa 4: Fișa de evaluare individuală

Pentru copiii **incluși în grupul țintă pentru care a fost obținut acordul părinților** vizând participarea la activitățile proiectului, se va realiza o evaluare individuală utilizând *Anexa 4 - Fișa de evaluare individuală*.

Rolul acestei etape și a instrumentului asociat (*Fișa de evaluare individuală*) se regăsește la nivelul cunoașterii situației elevului din mai multe perspective (aspecte școlare, familiale, comportamentale, etc) precum și la nivelul analizei extinse a factorilor de risc privind abandonul școlar. Totodată, prin completarea acestei fișe, sunt colectate și prezentate informații care să stea la baza planificării intervențiilor pentru fiecare elev, în funcție de situația sa particulară și de nevoile sale, precum și să reprezinte un reper în stabilirea ulterioară a unor direcții de evoluție.

Astfel, *Fișa de evaluare individuală* are un rol dublu:

1. De a identifica și de a prezenta informații referitoare la aspecte legate de situația elevului pe mai multe paliere de interes, din perspectiva riscurilor asupra evoluției sale școlare;
2. De a sprijini stabilirea ulterioară a unor intervenții adaptate nevoilor copilului, cu dublu caracter, preventiv și recuperator.

Fișa de evaluare individuală va fi completată **în format electronic** de cadrele didactice angajate în proiect, cu suport din partea persoanei de contact stabilită pentru fiecare unitate de învățământ. Psihopedagogii și psihologul angajat în proiect vor oferi suport în evaluarea individuală a elevilor, în funcție de nevoi. Pentru fiecare unitate de învățământ, fișele de evaluare individuală vor fi arhivate în format electronic și transmise echipei de proiect în prima lună de la începerea activităților.

Este recomandabil ca procesul de evaluare individuală a elevilor să fie realizat prin consultarea mediatorului școlar, a diriginților, a celorlalte cadre didactice, a elevului și a familiei sale.

Fișa de evaluare individuală prezentată în Anexa 4, a fost realizată în urma consultării unor modele de lucru propuse în diferite proiecte destinate prevenirii și reducerii abandonului școlar, fiind concepută astfel încât să răspundă nevoilor proiectului și totodată unor realități identificate la nivel local în rețeaua unităților de învățământ implicate în proiect.

Deși poate părea un demers birocratic oboșitor și care necesită timp, completarea *Fișei individuale de evaluare*, este un proces care pune laolaltă informații valoroase și aduce claritate specialiștilor care lucrează cu copiii, având o importanță relevantă în proiectele destinate prevenirii și/sau reducerii abandonului școlar.

Elevii pot avea pe parcursul vieții lor școlare și sociale, o serie de dificultăți sau pot trece prin perioade în care experiențele negative (sau percepute ca negative) din mediul școlar și/sau familial, să-i deturneze de la un traseu firesc.

Identificarea precoce a stresului socio-emoțional, a dificultăților de învățare, a lipsei de interes și de motivație, a cât mai multor factori perturbatori care apar în viața elevului, oferă posibilitatea intervenției înainte ca aceste situații să se acutizeze și să se manifeste prin absenteism și prin comportamente neadecvate, ducând apoi la abandon școlar.

Din această perspectivă, **acțiunile de colectare a datelor nu trebuie privite ca un simplu demers de înregistrare a unor informații**, ci ele **trebuie să devină un autentic sistem de avertizare (pentru profesori și familie) și de sprijin pentru elevi. Aceștia trebuie să simtă că nevoile lor contează și că adulții, profesori sau părinți, sunt acolo pentru ei și țin cont de nevoile lor.**

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă.
www.eeagrants.org www.norwaygrants.org

B. Proceduri și instrumente pentru MONITORIZAREA copiilor cu risc de abandon școlar

În cadrul proiectului Inițiativa „NOROC în educație” (Inițiativa NORvegiano-ROMână pentru Calitate în Educație), sistemul de monitorizare a copiilor în risc de abandon școlar este abordat din două perspective:

1. **Monitorizarea din perspectiva participării elevilor la activitățile prevăzute în proiect corelat cu rezultatele obținute** (evoluția în cadrul proiectului pentru a stabili gradul de atingere a obiectivelor);
2. **Monitorizarea din perspectiva factorilor de risc privind abandonul școlar** (evoluție, percepția elevilor și a familiei).

Raportat la timp, monitorizarea se va realiza:

- pe parcursul tuturor activităților derulate, prin înregistrarea prezenței și a participării elevilor la activități;
- periodic, la intervale de timp stabilite de echipa proiectului (la începutul activităților, la mijlocul și la finalul perioadei de implementare).

Raportat la procedurile și instrumentele de monitorizare, se vor utiliza:

- înregistrarea datelor referitoare la elevi, intervențiile realizate, rezultate (efectuată de cadrele didactice/psihopedagogi/psiholog);
- vizite de monitorizare (realizate de echipa proiectului);
- aplicare chestionare (pentru elevi și pentru părinți);
- liste de prezență;
- fișe de monitorizare - în format bază de date electronică (datele vor fi înregistrate la începutul activităților, la mijlocul etapei de implementare și la finalul perioadei de implementare);
- chestionar de feedback pentru elevi sau altă formă de obținere a feedbackului;
- rapoarte.

Cadrele didactice angajate în proiect vor înregistra prezența/absența elevilor la activitățile prevăzute în proiect, pe baza listelor de prezență. Acestea vor fi arhivate și utilizate conform procedurilor stabilite cu echipa de proiect.

Se vor realiza trei etape de monitorizare, **inițială, intermediară și finală**, prin utilizarea unui instrument de monitorizare a copiilor în risc de abandon școlar, sub forma unei **baze de date**. Instrumentul de monitorizare inițială, intermediară și finală va fi transmis în format electronic fiecărei unități de învățământ implicată în proiect.

Informațiile necesare referitoare la elevi, vor fi introduse de cadrele didactice angajate în proiect, cu suport din partea persoanei de contact stabilită pentru fiecare unitate de învățământ, conform instrucțiunilor primite din partea echipei proiectului.

Pentru fiecare din cele trei etape de monitorizare, sunt prezentate în imaginile de mai jos secțiuni ale bazei de date care va fi utilizată, cu exemple de informații care vor fi înregistrate. În prezent, instrumentul de monitorizare este în curs de adaptare, astfel încât în perioada imediat următoare va fi transmis cadrelor didactice din unitățile de învățământ implicate în proiect.

Etapa de monitorizare inițială											
Nr.	Nume și prenume elev	Gen	Vârstă	Etnie	Clasă	Număr de absențe nemotivate înregistrate în anul școlar 2021-2022	Număr de absențe motivate înregistrate în anul școlar 2021-2022	Media generală din anul școlar 2021-2022	În anul școlar 2021-2022 elevul a rămas corijent la vreo materie? Selectați varianta care se potrivește	La ce materii a rămas elevul corijent în anul școlar 2021-2022?	La ce materii elevul s-a aflat în risc de corijență în anul școlar 2021-2022?
1											
2											
3											
4											

Etapa de monitorizare intermediară															
Nr.	Nume și prenume elev	Gen	Vârstă	Etnie	Clasă	Număr de absențe la școală înregistrate de când au început activitățile cu copiii în cadrul proiectului NOROC	Număr de absențe la afterschool înregistrate de când au început activitățile cu copiii în cadrul proiectului NOROC	Sunt materii la care elevul și-a îmbunătățit performanța? Dacă da, care sunt acestea?	Sunt materii la care elevul se află în risc de corijență?	Elevul a primit sprijin pentru a accesa programe guvernamentale de când au început activitățile proiectului NOROC? Exemple programe educaționale: (bani de liceu, burse sociale, locuri speciale pentru romii etc.)	În ce fel a fost sprijinit elevul pentru a accesa programe guvernamentale?	Elevul a participat în activități recreative de tip MSJ?	Elevul a participat în activități remediale? Dacă da, care?	Elevul a primit mese calde?	Elevul a primit suport material în cadrul proiectului? Dacă da, ce anume?
1						25	13								
2															
3															
4															
5															
6															

Etapa de monitorizare finală															
Nr.	Nume și prenume elev	Gen	Vârstă	Etnie	Clasă	Elevul a rămas corijent?	Număr de absențe înregistrate la încheierea anului școlar 2022-2023	Media generală din anul școlar 2022-2023 în urma încheierii situației școlare	În anul școlar 2022-2023 elevul a rămas corijent la vreo materie? Selectați varianta care se potrivește	La ce materii a rămas elevul corijent în anul școlar 2022-2023.	Elevul a trecut corijența?	Cu ce notă a trecut corijența?	Elevul a primit sprijin pentru a accesa programe guvernamentale în cadrul proiectului? (bani de liceu, burse sociale, locuri speciale pentru romii etc.)	În ce fel a fost sprijinit elevul pentru a accesa programe guvernamentale în cadrul proiectului?	Elevul a fost activ în programul de afterschool? (Exemple: contribuți la site-ul proiectului, implicarea în proiecte, dacă a avut o notă bună cu membrul remedial etc.)
1															
2															
3															
4															

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă.
www.eaqrants.org www.norwaygrants.org

În procesul de monitorizare, cadrele didactice angajate în proiect cu suport din partea persoanei de contact din fiecare unitate de învățământ, vor avea în vedere menținerea legăturii cu familiile elevilor și consultarea celorlalte cadre didactice din unitatea de învățământ, pentru a identifica aspecte legate de comportamentele și evoluția elevilor implicați în activități.

Echipa proiectului va stabili modalitatea de a obține feedback din partea elevilor participanți la activități, procedura/instrumentul utilizat și frecvența aplicării.

Pe parcursul derulării activităților, în urma unui proces consultativ, echipa de proiect va stabili oportunitatea aplicării și a altor proceduri/instrumente pentru monitorizarea evoluției elevilor aflați în risc de abandon școlar (ex. chestionare pentru părinți, chestionare pentru elevi sau pentru cadrele didactice, etc.).

CAPITOLUL IV. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Metodologia de identificare și monitorizare a copiilor cu risc de abandon școlar, realizată în cadrul proiectului Inițiativa „NOROC în educație” (Inițiativa NORvegiano-ROmână pentru Calitate în Educație), este în acest moment un document de lucru intern, nefiind destinată distribuirii în afara echipei de proiect.

Pe parcursul derulării activităților din proiect, pe măsură ce metodologia este implementată, echipa de proiect va realiza completări și adaptări, astfel încât ea să răspundă cât mai bine realităților din teren și să ofere exemple de lucru eficiente pentru identificarea și pentru monitorizarea copiilor cu risc de abandon școlar. Conform proiectului, metodologia va fi ulterior inclusă într-un ghid de intervenție integrată pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și pentru lucrul cu copiii cu CES, iar ghidul va fi distribuit la nivel național.

Invităm cadrele didactice din unitățile de învățământ implicate în proiect, să transmită feedback echipei, cu privire la eficiența și aplicabilitatea metodologiei, să propună modificări sau completări acolo unde consideră necesar, pe măsura aplicării sale în practică.

Proiectul Inițiativa „NOROC în educație” nu este unul exhaustiv și nu are pretenția realizării unor proceduri sau instrumente care să fie în acest moment, viabile în întregime pentru orice alt context.

Deși considerăm că procedurile și instrumentele propuse sunt coerente și consistente, adaptate scopului vizat de proiect, apreciem totodată că ele sunt perfectibile și pot fi îmbunătățite pe măsura aplicării în practică, astfel încât să constituie surse valide de inspirație pentru identificarea și monitorizarea copiilor cu risc de abandon, și în contextul altor proiecte sau intervenții la nivelul unităților de învățământ

Implicarea tuturor cadrelor didactice în dezvoltarea și punerea în practică a unui sistem de avertizare timpurie cu privire la riscul de abandon școlar, asumarea unei atitudini proactive și monitorizarea atentă a elevilor aflați în risc de abandon, implicarea tuturor factorilor interesați, cresc șansele planificării și realizării unor intervenții adaptate nevoilor copiilor, putând asigura o bază consistentă pentru prevenirea abandonului și pentru asigurarea succesului școlar.

Absenteismul școlar, abandonul, părăsirea timpurie a școlii, reflectă în același timp probleme de natură individuală și socială, având rădăcini multiple și consecințe pe toate planurile ce țin de individ și societate. Având în vedere ratele de abandon școlar înregistrate în România și particularitățile fenomenului din mai multe perspective (grupuri vulnerabile, zone defavorizate, multitudinea de cauze și factori favorizanți), este imperios necesar ca eforturile factorilor interesați să fie comune, intervențiile să fie integrate, iar monitorizarea și evaluarea periodică să facă parte dintr-un sistem coerent de prevenire și combatere a abandonului școlar.

Este important ca acțiunile de colectare a datelor și de urmărire atentă a evoluției elevilor, să devină un autentic sistem de avertizare pentru profesori și familie cu privire la riscul de abandon, iar pentru elevi să reprezinte un sistem de sprijin și o dovadă clară a atenției pe care școala o manifestă cu privire la nevoile lor.

Toți actorii din mediul școlar și din proximitatea acestuia (personalul didactic și nedidactic, colegii elevilor care necesită suport, părinții, familiile extinse) precum și actorii relevanți din sistemele de sănătate, protecția copilului, justiție, piața muncii, pot avea contribuții semnificative în prevenirea și combaterea abandonului școlar și pentru diversificarea serviciilor de suport oferite copiilor. Responsabilitatea pentru evoluția copiilor este comună, și trebuie asumată prin acțiuni coerente și colaborative, care să vizeze toate palierele vieții copiilor și toți factorii interesați.

ANEXE

ANEXA 1. REȚEAUA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT implicate în proiectul Inițiativa „NOROC în educație” (Inițiativa NORvegiano-ROMână pentru Calitate în Educație

	Județe	Unități de învățământ
1	Județul Olt	Școala Gimnazială Grădinari
2		Școala Gimnazială Scărișoara
3		Școala Gimnazială Piatra Sat
4	Județul Dolj	Școala Generală Coțofenii din Față
5		Școala Gimnazială Castranova
6		Școala Gimnazială Sadova
7		Școala Gimnazială Cerat Dolj
8		Școala Gimnazială Eufrosina Popescu Botosesti- Paia
9	Județul Gorj	Școala Gimnaziă Nr. 1 Polovragi
10		Școala Gimnazială Țânțăreni
11		Liceul Tehnologic Baia de Fier
12		Liceul Tehnologic Bustuchin
13	Județul Vâlcea	Școala Gimnaziala Nr. 13 Vâlcea
14		Școala Gimnazială Ion C. Constantinescu Vâlcea
15	Județul Bacău	Școala Gimnaziala Dealul Morii
16		Școala Gimnazială George Apostu Stanisestii
17		Școala Gimnazială Vultureni
18		Școala Gimnazială Valea Seacă
19		Școala Gimnazială Nr.1 Orbeni
20		Liceul Tehnologic Georgeta J. Cancicov Parincea

ANEXA 2. LISTA GENERALĂ A CAUZELOR ȘI FACTORILOR DE RISC PRIVIND ABANDONUL ȘCOLAR

	Categoria de cauze/factori de risc	Cauze/Factori de risc
1.	Cauze/factori ce țin de personalitatea și starea de sănătate a elevului	<p>Lipsă de interes și motivație scăzută pentru școală</p> <p>Anxietate, sentimente de inferioritate, imagine de sine deteriorată, neîncredere în sine</p> <p>Oboseală, nervozitate, comportamente agresive sau defensive</p> <p>Abilități sociale reduse</p> <p>Copilul manifestă dezechilibre emoționale</p> <p>Consum de alcool, substanțe interzise</p> <p>Copilul este victima abuzului, violenței, neglijenței</p> <p>Copilul este afectat de discriminare sau segregare</p> <p>Manifestă comportamente delincvente sau deviante (vandalism, vagabondaj)</p> <p>Existența unei dizabilități sau a cerințelor educaționale speciale (CES)</p> <p>Stare de sănătate precară</p> <p>Spitalizare îndelungată sau frecventă</p>
2.	Cauze/Factori ce țin de participarea școlară a elevului și de experiențele și/sau performanțele sale în cadrul școlii	<p>Absenteism ridicat. Participare școlară redusă sau sezonieră.</p> <p>Rezultate slabe la școală</p> <p>Corijențe sau repetarea clasei</p> <p>Transferuri școlare multiple. Înscrierea târzie la școală</p> <p>Comportament nepotrivit, agresiv, distructiv</p> <p>Consum de alcool sau substanțe interzise</p> <p>Implicarea copilului în anturaje nepotrivite</p> <p>Refuzul respectării normelor școlare</p> <p>Abandon școlar în antecedente</p> <p>Lipsa de inițiativă și implicare, pasivitate</p> <p>Îndoieli privind eficacitatea școlii în construirea unui viitor dorit</p> <p>Capacitate redusă de adaptare la mediul școlar și de integrare în colectiv</p> <p>Încredere scăzută în rezultatele educației</p> <p>Calitatea redusă a relațiilor cu profesorii și/sau cu colegii</p>

3.	Cauze/Factori ce țin de familie	Condiții economice precare, insuficiența resurselor necesare pentru școlarizarea copiilor (rechizite, transport, etc) și pentru a asigura condiții adecvate de studiu acasă
		Familii monoparentale și/sau număr mare de copii în familie
		Copii lăsați în grija bunicilor sau a altor persoane din familia extinsă
		Nivelul scăzut de educație al părinților
		Modelul educațional oferit de familie sau de cei apropiați
		Mobilitatea crescută a familiei. Unul dintre părinți sau ambii lucrează în altă țară sau merg periodic la muncă în străinătate
		Deteriorarea bruscă a situației familiale (divorț, șomaj, etc)
		Lipsa sau insuficienta implicare a familiei în relația cu școala
		Capacitate redusă a familiei de a sprijini copiii în activitățile de învățare
		Modele parentale neadecvate (consum de alcool sau substanțe interzise, violență, jocuri de noroc)
		Slabă valorizare a utilității școlii în familie
		Tradiția mariajului timpuriu, apariția copiilor la vârste tinere
		Istoric de abandon/părăsire timpurie a școlii în familie (frați ai copilului)
		Stil parental indiferent, neglijență sau abuz din partea familiei, exploatare prin muncă
		Antecedente privind plecarea sezonieră a copilului cu părinții la muncă în altă țară
		Efectele climatului familial și ale migrației părinților asupra dezvoltării socio-emoționale a copiilor
Implicarea în activități aducătoare de venit pe parcursul anului școlar		
4.	Cauze/Factori de țin de mediul școlar	Practici educative percepute de elevi ca fiind nedrepte, frustrante
		Metode de predare neatractive sau neadaptate nevoilor elevilor
		Comunicarea defectuoasă profesor-elev, evaluarea subiectivă
		Supraîncărcarea școlară
		Mediu școlar neinclusiv și neprietenos
		Incompatibilitate între nevoile elevilor și practicile educaționale
		Situații de discriminare sau percepute ca discriminare
		Relații conflictuale cu colegii, uneori chiar și cu profesorii
		Fenomenul de bullying în spațiul fizic și digital

		Trecerea de la un ciclu educațional la altul în condiții de suport insuficient
		Insuficiente resurse de învățare în cadrul școlii
		Lipsa/ numărul mic de consilieri școlari, psihologi sau psihopedagogi care să ofere sprijin de specialitate elevilor și suport cadrelor didactice
		Calitatea unor procese și practici educaționale
		Distanța mare între școală și domiciliul copilului, uneori fără posibilitatea sau cu posibilități reduse de asigurare a transportului
5.	Alte cauze/factori de risc	Apartenența la un grup vulnerabil (etnia roma sau alte minorități, copii din sistemul de protecție a copilului, copii din familii sărace și cu capital educațional scăzut, copii ai căror părinți se află în străinătate sau din familii monoparentale, copii cu CES, copii migranți)
		Implicarea în activități ilegale sau aflate la limita legii (prostituția, apartenența la grupuri infracționale, integrarea în rețele de cerșetorie, etc)
		Lipsa alternativelor pentru petrecerea unui timp de calitate și educativ în mediul rural

ANEXA 3. FIȘA DE OBSERVARE – INDICATORI / FACTORI DE RISC PRIVIND ABANDONUL ȘCOLAR

Nr. Crt.	Indicatori/Factori de risc privind abandonul școlar	Surse de colectare informații
1	Prezență scăzută la școală – peste 20 absențe nemotivate pe lună. Absenteism periodic sau sezonier.	Catalog școlar
2	Performanțe școlare scăzute*: - medie generală mai mică de 6,5 sau note sub 6,5 la limba română/matematică; - corijențe la una sau mai multe discipline; - scăderea notelor față de modulele anterioare la disciplinele relevante, cu minimum 2 puncte. <i>*Factorul de risc există dacă este îndeplinită oricare dintre cele trei situații precizate.</i>	Catalog școlar
3	Repetenție: elevul repetă clasa sau are în istoric situație de repetenție	Catalog școlar/ Situația școlară anuală
4	Dificultăți de adaptare la programul școlar și de integrare în colectiv** - exemple: - comportamente neadecvate în cadrul școlii; - conflicte frecvente cu colegii și/sau cadrele didactice; - istoric de plângeri/sanțiuni în cadrul școlii; - notă/note scăzute la purtare; - transfer din motive disciplinare, etc; <i>** Cadrul didactic va stabili dacă factorul de risc există, evaluând frecvența și/sau gravitatea situațiilor precizate și/sau corelarea lor (ex: sunt prezente minim două dintre situațiile menționate sau este frecventă/intensă una dintre situațiile menționate etc).</i>	Discuții cu colegii și cadrele didactice, observare
5	Dificultăți și/sau alte situații legate de familia elevului***- exemple: - lipsa/insuficienta implicare a părinților; - condiții economice precare;	Discuții cu dirigintele, elevul, familia,

	- situații de criză și/sau modele parentale neadecvate (șomaj, divorț, deces, abuz, neglijare, violență, consum de alcool, mariaj timpuriu, etc)	cadrele didactice, mediatorul școlar																								
	<i>*** Cadrul didactic va stabili dacă factorul de risc există, evaluând frecvența și/sau gravitatea situațiilor precizate și/sau corelarea lor</i>																									
6	Apartenența elevului la grupuri vulnerabile precum: **** - copii din familii sărace cu capital educațional scăzut; - copii de etnie roma; - copii ai căror părinți se află în străinătate sau din familii monoparentale; <i>***** Factorul de risc există dacă este prezentă oricare dintre situațiile precizate și sunt vizibile probleme/nevoi care pot pune elevul în situație de risc sau dificultate</i>	Discuții cu dirigințele, elevul, familia, cadrele didactice, mediatorul școlar																								
<p><i>Pentru completarea Fișei de observare, vor fi incluși elevii identificați în risc de abandon școlar pe baza celor șase categorii de indicatori/factori de risc precizați, marcând în căsuța/căsuțele corespunzătoare, factorii de risc existenți pentru fiecare elev.</i></p> <p><i>Se consideră în risc de abandon școlar și pot fi incluși în grupul țintă, elevii la care este prezent cel puțin unul dintre cei șase indicatori/factorii de risc precizați.</i></p>																										
Elevi în risc de abandon școlar																										
		Factori de risc privind abandonul școlar																								
Nr. Crt.	Nume și prenume elev	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	6																		
1	2	3	4	5	6																					
1																										
2																										
3																										
Elevi care au abandonat școala în anul anterior începerii proiectului (2021)																										
1																										
2																										
3																										

Ultimul nivel de studii absolvit de mamă: 1. Fără studii; 2. Primar; 3. Gimnazial; 4. Liceu; 5. Școală profesională; 6. Școală postliceală; 7. Învățământ superior		
Ultimul nivel de studii absolvit de tată: 1. Fără studii; 2. Primar; 3. Gimnazial; 4. Liceu; 5. Școală profesională; 6. Școală postliceală; 7. Învățământ superior		
Locul de muncă al părinților	Mama:	Tata:
Distanța pe care o parcurge elevul până la școală (estimat): Modul de deplasare și timpul necesar (estimat):		
Descrieți pe scurt condițiile de locuit ale elevului:		
Alte observații:		

5. Informații privind situația școlară a elevului și integrarea în colectiv

Elevul repetă clasa	DA	NU	Elevul are un istoric de repetenție	DA	NU
Elevul a avut corijență/e în anul anterior?	DA	NU	Daca DA, la ce disciplină/e și nota/notele obținute:		
Prezențați detalii privind absenteismul/prezența școlară de la începutul anului școlar:					
Rezultate școlare în anul anterior și în prezent					
Media generală în anul școlar anterior:	Media generală la limba română:	Media generală la matematică:	Discipline la care elevul are în prezent note sub 6.5:		
Prezențați pe scurt alte detalii privind performanțele școlare ale elevului:					

Cum apreciați comportamentele și integrarea elevului în colectivitate:

Aspecte principale care trebuie remediate privind performanța școlară și relațiile în cadrul școlii:

6. Informații privind factorii de risc

Factori de risc la nivel individual		
Stare de sănătate precară	DA	NU
Elevul are dizabilități (cu certificat de încadrare în grad de handicap)	DA	NU
Elevul are CES (cu certificat de orientarea școlară și profesională)	DA	NU
Elevul prezintă dificultăți de învățare, fără certificat de încadrare în grad de handicap și fără certificat de orientare școlară	DA	NU
Elevul este lipsit de interes și motivație pentru școală, prezintă dezechilibre emoționale sau neîncredere în sine	DA	NU
Elevul a fost sau este victima neglijenței, abuzului, violenței	DA	NU
Manifestarea unor comportamente delincvente sau deviante (vandalism, vagabondaj)	DA	NU
Este dovedit sau suspectat consumul de alcool sau substanțe interzise	DA	NU
Elevul este implicat în anturaje neadecvate	DA	NU
Factori de risc privind familia		
Resurse insuficiente pentru școlarizarea copiilor	DA	NU
Familie monoparentală sau tutore singur care nu poate sau nu știe să acorde suport adecvat elevului	DA	NU
Familia este dezorganizată (deces, divorț, părăsirea familiei)	DA	NU
Copilul este temporar sau permanent în grija bunicilor/rudelor	DA	NU
Familie numeroasă, cu mai mult de 3 copii	DA	NU
Copilul este instituționalizat sau în plasament familial	DA	NU
Unul sau ambii părinți sunt plecați la muncă în altă localitate/țară sau pleacă frecvent cu acest scop	DA	NU

Există în familie frați/surori care au abandonat școala	DA	NU
Lipsa sau insuficienta implicare a familiei în relație cu școala	DA	NU
Elevul nu are asigurate acasa condiții minime pentru a putea învăța	DA	NU
Familia manifestă o atitudine negativă privind educația copiilor	DA	NU
În familie există violență, abuz, consum de alcool, jocuri de noroc, comportamente antisociale	DA	NU
În familie există tradiția mariajului timpuriu	DA	NU
Factori de risc privind mediul școlar		
Elevul a fost sau este supus unor situații de discriminare	DA	NU
Relații tensionate cu colegii, bullying sau violență	DA	NU
Relații tensionate cu unele cadre didactice	DA	NU
Lipsă de comunicare, izolare față de colegi	DA	NU
Participare scăzută la activități extracurriculare	DA	NU
Sanțiuni repetate, nerespectarea unor reguli de conduită în mediul școlar	DA	NU
Alți factori de risc identificați / observații ale cadrului didactic:		

7. Informații privind punctele forte și punctele slabe ale elevului

Care considerați că sunt punctele forte ale elevului	
Care considerați că sunt punctele slabe ale elevului	

Data evaluării:	Semnătura cadrului/cadrelor didactice care a/au realizat evaluarea
------------------------	---

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Banca Mondială, 2021, Raport privind pilotarea MATE realizată în județele selectate, inclusiv recomandări adresate Ministerului Educației pentru implementarea MATE la scară largă. © Banca Mondială, https://mate.edu.ro/wp-content/uploads/2022/02/MATE-Raport-Pilotare_RO.pdf
- Centre for Education Policy, 2016, *How to Be a Caring School – A Study on the Effects of Prevention and Intervention Measures for Preventing the Dropout of Students from the Education System of the Republic of Serbia*, <https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/uploads/aa25b04.pdf>
- Euroed, Casa Corpului Didactic Suceava, *Materiale suport privind reducerea riscului de abandon școlar în școli defavorizate*, <https://www.dascalidedicati.ro/materiale-suport-privind-reducerea-riscului-de-abandon-scolar-in-scoli-defavorizate/>
- Fundația World Vision România, 2017, *Investiție în educația copiilor din mediul rural*, <https://cdn.fundatia-vodafone.ro/app/uploads/2020/12/Investitie-in-educatia-copiilor-din-mediul-rural.pdf>
- Fundația World Vision România, 2020, *Cursa celor 30 de ani de educație în România rurală*, https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2021/07/Studiu_integral_cursa-celor-30-de-ani-de-educatie-in-Romania...rurala.pdf
- Fundația World Vision România, 2022, *Bunăstarea copilului din mediul rural din România*, <https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2022/05/Bunastarea-Copiilor-din-Mediul-Rural.pdf>
- Guvernul României, 2015, *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România*, <https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2015/Strategie-PTS/Strategia-PTS-2015.pdf>
- Guvernul României, 2015, *Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii în România – Anexe*, <https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Anexe%20Strategie%20PTS.pdf>
- Guvernul României, *Hotărârea nr. 1309/2021 privind aprobarea Programului național pentru reducerea abandonului școlar*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/250055>
- Guvernul României, *Ordinul nr. 6000/30.12.2021 privind aprobarea Mecanismului de Avertizare Timpurie în Educație (MATE) și a Metodologiei de implementare și utilizare a modului informatic MATE pentru prevenirea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/250058>
- Guvernul României, 2022, *Programul Național de Reformă*, http://www.mae.ro/sites/default/files/file/anul_2022/2022_pdf/pnr_2022_romania.pdf
- Guvernul României, 2022, *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/255081> ;
- Institutul Național de Statistică (INS), Comunicat de presă, iunie 2022, https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/sistemul_educational_2022_r.pdf ;

- Ivan C., Rostas I., 2013, *Părăsirea timpurie a școlii – cauze și efecte*;
- Ivan C., Rostaș I. 2015, *Măsuri de succes în prevenirea părăsirii timpurii a școlii- Studiu realizat în cadrul proiectului „Copiii și părinții romi vor la școală”*
- Ministerul Educației, *Raport privind starea învățământului preuniversitar din România 2020-2021*,
https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2021/Transparenta/Stare%20invatamant/Raport_stare_invatamant_preuniversitar_RO_2020_2021.pdf ;
- Ministerul Educației, 2022, *ORDIN nr. 4183 din 4 iulie 2022 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar*,
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/257302> ;
- Programul Național pentru Reducerea Abandonului Școlar (PNRAS), Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație (MATE), *Exemple de bune practici pentru prevenirea abandonului și reducerea părăsirii timpurii a școlii*
https://www.edu.ro/sites/default/files/Exemple_bune_practici_PNRAS_MATE.pdf

Resurse web:

- <https://proform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-bune-practici-pentru-educatie-incluziva-de-calitate/exemplu-de-bune-practici>
- <https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/resources/toolkitsforschools/subarea.cfm?sa=19>
- <https://zest4edu.ro/abandonul-scolar-provocari-si-problematica-studiul-de-impact-realizat-in-cadrul-proiectului-zest4edu-o-noua-perspectiva-in-educatie/>
- <https://www.appleproject.eu/ro/home-4/>
- <https://www.dascalidedicati.ro/plan-de-masuri-in-vederea-combaterii-absenteismului-pentru-anul-scolar-2019-2020/>

Proiectul "Inițiativa „NOROC în Educație” - Inițiativa Norvegiano - ROMÂNĂ pentru Calitate în Educație”, beneficiază de un grant în valoare de 998.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene în cadrul Programului Dezvoltare locală. Obiectivul proiectului este de a îmbunătăți calitatea serviciilor educaționale, cu predilecție în mediul rural din 5 județe din România.

Material realizat cu sprijinul financiar al Granturilor Norvegiene 2014 – 2021.

Conținutul acestui material nu reflectă opinia oficială a Operatorului de Program, a Punctului Național de Contact sau a Oficiului Mecanismului Financiar. Informațiile și opiniile exprimate reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorului/autorilor